

Aylık Suriye Bülteni – İvme ve Denge Denklemi

Kasım 2025

Özet

2025 yılı kasım ayı; Suriye açısından iç güvenlik, diplomasi ve ekonomi eksenlerinde hem ivmelenmenin hem de kırılğanlıkların eşzamanlı biçimde görünür hale geldiği bir dönem olmuştur. İç güvenlik alanında; İsrail'in Kuneytra'daki işgal girişimlerini genişletmesi ve Şam kırsalında gerçekleştirdiği Beyti Cin saldırısında yaşanan can kayıpları, dış kaynaklı tehditlerin hala devam ettiğini ortaya koymuştur. Sahil bölgesindeki Lazkiye ve Tartus kırsallarında yapılan operasyonlarda eski rejim ve İran bağlantılı hücrelerin çökertilmesi tehditlerin bertaraf edilmesi hususundaki kapasiteyi gösterse de, SDG ve DAES saldırılarının sürmesi güvenlik tehditlerinde kronikleşme riskine işaret etmiştir. Dış politikada; Cumhurbaşkanı Ahmed el-Şara'nın ABD Başkanı Trump ile görüşmesi, DAES karşıtı koalisyonu katılım kararı ve Barrack'ın açıklamaları, ülkenin Batı ile ilişkilerde yeni bir döneme girdiğini göstermiştir. Buna paralel olarak Rusya ile askerî ve güvenlik işbirliğinin sürmesi, Suriye'nin çok boyutlu denge arayışında olduğunu göstermektedir. Ekonomik alanda; enerji altyapısının yeniden inşası için imzalanan büyük ölçekli yatırımlar, IMF ve Dünya Bankası ile temaslar ve bölgesel enerji entegrasyonuna yönelik atılan adımlar Suriye ekonomisinin yapısal dönüşüm arayışını hızlandırmıştır. Şam Havalimanı modernizasyonu gibi projeler ise uluslararası sermayenin Suriye'ye olan güveninin arttığına işaret etmiştir.

İç Tehditlerde Kronikleşme Tehlikesi ve İstikrar

Suriye'ye yönelik İsrail işgali özellikle Kuneytra bölgesinde genişleyerek devam etmektedir. Bununla birlikte, Şam kırsalındaki Beyti Cin kasabasına yönelik İsrail saldırısında 13 kişi hayatını kaybetmiş ve sivillerin direnişi sonucunda 5 İsrail askeri yaralanmıştır. Bu durum İsrail işgaline karşı kapsamlı bir savunma yaklaşımının geliştirilmesinin zorunluluğunu ortaya koymuştur.

Diğer yandan, Lazkiye kırsalındaki Ceble'de eski rejime bağlı unsurların ve Tartus kırsalında İran Devrim Muhafızları Ordusu Kudüs Gücüne bağlı bir hücrenin çökertildiğinin açıklanması operasyonel başarının izlerini yansıtmaları bakımından önemlidir. Ancak SDG'ye bağlı militanların Suriye'nin Rakka kırsalında Suriye ordusu mevzilerine düzenlediği saldırıda iki, Süveyda'nın batı kırsalında düzenlenen saldırıda ise bir güvenlik gücünün hayatını kaybetmesi söz konusu tehditlerin kronikleşme eğilimine girdiğine işaret etmiştir. Şam'ın Mezzeh bölgesindeki yerleşim bölgelerine iki adet Katyuşa tipi füze atıldığının bildirilmesi de yine dikkat çeken gelişmelerden biri olmuştur. Buna ek olarak, İdlil vilayetinin Kafr Takharim kasabasındaki bir silah deposunda meydana gelen büyük patlamada beş sivilin hayatını kaybetmesi, ekim ayından itibaren İdlil'de artan güvenlik olaylarından biri olmuştur.

Bu ay içerisinde kendini gösteren bir diğer önemli gelişme DEAŞ terör örgütüne yönelik gerçekleştirilen operasyonlar olmuştur. Suriye İçişleri Bakanlığı, İç Güvenlik Komutanlığının Genel İstihbarat Servisi ile işbirliği içinde Halep vilayetinde gerçekleştirdiği operasyonlarda DEAŞ hücre yapılanmasına mensup pek çok kişinin tutuklandığını duyurmuştur. Bununla birlikte bazı kaynaklar DEAŞ'ın, Suriye Devlet Başkanı Ahmed el-Şara'ya yönelik gerçekleştirmek istediği iki suikast girişiminin engellendiğini bildirmiştir. Diğer yandan Uluslararası Koalisyon Güçlerinin, Deyrizor'un doğu kırsalındaki Marat kasabasında gerçekleştirilen hava indirme operasyonunda Abdulkadir el-Hassani'yi ele geçirdiği açıklanmıştır. Bu gelişmelerin tümü Suriye'nin, DAEŞ terör örgütüyle mücadelede elde ettiği operasyonel deneyim ve kabiliyetlerini ortaya koyarken DAEŞ tehdidinin halen yoğun biçimde sürdüğünü de göstermiştir. Ayrıca; Uluslararası Koalisyon Güçleri, Suriye güvenlik güçleriyle ortaklaşa gerçekleştirilen operasyonlarda ülke genelinde DAEŞ'e ait birçok silah deposunun imha edildiğini açıklamıştır.

Bu çerçevede, Suriye Cumhurbaşkanı Ahmed el Şara'nın kasım ayında Sahil bölgesinde ve özellikle Süveyda'da meydana gelen protesto eylemlerine yönelik yaptığı; *"Suriye coğrafyası birbirine bağlıdır ve sahilin, ülkenin geri kalanından ayrı bir bağımsız otoriteye sahip olması imkânsızdır."* açıklaması, daha önce ortaya konan benzer açıklamalarla birlikte ele alındığında Suriye'nin iç istikrar ve güvenlik bağlamında kararlı tutumunu sürdürdüğünü göstermiştir. Buna karşın operatif başarılarla da desteklenen bu tutumun, tehditlerin kronikleşme riskine karşı daha geniş ve makro bir yaklaşımla, mutlak bir çözüm anlayışı ile yeniden değerlendirilmesi yönündeki gerekliliği açık bir biçimde ortaya koymuştur.

Diplomaside Etken Aktörlük ve Denge

Cumhurbaşkanı Şara'nın kasım ayındaki ABD ziyaretinde Başkan Trump ile gerçekleştirdiği görüşme, Suriye açısından bir dönüm noktası olmuştur. Bu durum Şara tarafından; *"Suriye, 60 yıllık Esad rejimi süresince dünyadan izole oldu ve ABD ile karşıt ve düşmanca bir ilişkiye sahip oldu. Suriye devriminin ardından yeni bir döneme girildi. Amerika Birleşik Devletleri ile yeni bir stratejik vizyon çerçevesinde ilişkiler geliştirilecek."* sözleriyle ifade edilmiştir. Buna karşılık ABD Başkanı Trump ise; Suriye'nin Orta Doğu'daki rolünün önemine dikkat çekmiş ve Suriye'nin başarıya ulaşması için elinden gelen her şeyi yapacağını vurgulayarak Suriye Devlet Başkanı Ahmed el Şara'nın bunu başarabileceğinden emin olduğunu söylemiştir. Buna ek olarak söz konusu ziyaret ve görüşmelerin ardından, ABD Suriye Özel Temsilcisi Tom Barrack yaptığı açıklamada; *"Bu hafta, Suriye için izolasyonun sona erdiği ve ABD ile bir ortaklık kurulması açısından önemli bir dönüm noktası olmuştur. Artık Şam; DAEŞ, Devrim Muhafızları Ordusu, Hamas, Hizbullah ve diğer terörist ağların kalıntılarıyla mücadele etmemizde ve onları ortadan kaldırmamızda bize aktif olarak yardımcı olacak."* ifadelerini kullanması, Suriye açısından ABD ile ilişkilerde ve uluslararası politikada etkin bir aktör haline gelmiş olmanın işareti olarak okunmuştur. Bu durum aynı zamanda bölgesel politika düzleminde bir bağlayıcılık ve sınırlılık olarak da değerlendirilmiştir.

Suriye'nin, ABD ile yeni bir stratejik vizyon çerçevesinde ilişki kurmaya başlaması, DAES karşıtı uluslararası koalisyona dahil olması ve Barrack'ın açıklamalarında yer alan "blok" tayini anlamı taşıyan ifadeleri, diplomaside denge zorunluluğunun ortaya çıktığına işaret etmiştir. Zira Barrack'ın açıklamalarından hareketle Suriye'nin, bölgede İran ve uzantıları ile Hamas'a yönelik karşıt bloğun bir bileşeni olarak konumlandırılması hedefi kendini göstermiştir. Bu noktada Suriye'nin, özellikle bölgesel politika belirleniminde kendi bölgesel tanımlamaları ve hedefleri doğrultusunda bir vizyon geliştirme ihtiyacı ortaya çıkmıştır.

Yine bu ayda, Rusya Savunma Bakanlığı ve güvenlik birimlerinin mensuplarından oluşan heyetin Suriye ziyareti dikkat çekmiştir. Suriye Savunma Bakanlığı Medya ve İletişim Departmanı, Suriye ve Rusya Savunma Bakanlıklarından oluşan ortak bir heyetin Suriye'nin güneyindeki bir dizi askerî nokta ve tesisi kapsayan bir saha gezisi gerçekleştirdiğini açıklamıştır. Bununla birlikte ziyaretin ardından, Suriye İçişleri Bakanlığı Sözcüsü Nureddin el-Baba, Rusya'nın Suriye'de iç güvenliğin güçlendirilmesi ve polis teşkilatının geliştirilmesinde rol oynayabileceğini söylemiştir. Bu durum, geride kalan süreçte Suriye ve Rusya arasında gerçekleştirilen diplomatik temaslarla birlikte ele alındığında Suriye'nin, çok yönlü ve boyutlu diplomasiden taviz veremeyecek bir konumda olduğunu bir kez daha göstermiştir.

BM Güvenlik Konseyinin, Suriye Devlet Başkanı Ahmed el-Şara ve İçişleri Bakanı Enes Hattab'a uygulanan yaptırımları kaldırması, Almanya Başbakanı Friedrich Merz'in Suriye Devlet Başkanı Ahmed el-Şara'ya, iki ülke arasında işbirliği konularını görüşmek üzere Berlin'e resmî bir davette bulunması ve İngiltere'de, 14 yıl aranın ardından Suriye büyükelçiliğinin yeniden faaliyete geçmesi de bu gerçekliğe işaret eden diğer gelişmeler olmuştur. Bu çerçevede özellikle Suriye Dışişleri Bakanı Şeybani'nin, Birleşik Krallık'a yaptığı resmî ziyaret kapsamında Londra'da İngiliz Dışişleri Bakanı Yvette Cooper ile gerçekleştirdiği görüşme önem arz etmiştir.

Ekonomide Enerji Odağı

Bu ay, Suriye'nin enerji altyapısının yeniden inşası bağlamında, Suriye Enerji Bakanlığının Urbacon Holding liderliğindeki bir şirketler konsorsiyumu ile 5.000 megavat kapasiteli elektrik üretim santrallerinin kurulması ve işletilmesi için nihai anlaşma imzalaması, ülkenin enerji krizine yönelik kapsamlı çözüm arayışının en somut yansımalarından birine sahne olmuştur. Halep, Deyrizor, Zayzoun ve Mahardah'ta dört adet kombine çevrim gaz türbini enerji santralının yanı sıra; Vadiyan el Rabi', Deyrizor, Halep ve Humus'ta dört adet güneş enerjisi santralının kurulmasını içeren bu anlaşma, hem fosil yakıt hem de yenilenebilir enerji kaynaklarına dayalı dengeli bir enerji politikasının benimsendiğini göstermiştir. Bununla birlikte, Suriye Enerji Bakanı Muhammed el-Beşir'in günlük 150.000 varil kapasiteli yeni bir petrol rafinerisi inşa etmek için çalışmaların sürdüğünü açıklaması da, enerji sektöründeki yatırımların sadece elektrik üretimiyle sınırlı kalmadığını, petrol işleme kapasitesinin de artırılmasını kapsadığını ortaya koymuştur.

Diğer yandan Suriye Ekonomi ve Sanayi Bakanlığının, pazar rekabet gücünü artırmak ve yerel ürünleri korumak amacıyla sanayi sektörünü desteklemek için yeni bir paket açıklaması, ekonomik toparlanmanın sadece dış yatırımlara değil, yerel üretim kapasitesinin güçlendirilmesine de dayandırıldığını göstermiştir. Ayrıca; Suriye Ekonomi ve Sanayi Bakanı Nidal el-Şaar'ın, Suriye ile Çin arasındaki ekonomik işbirliğini güçlendirmek amacıyla Suriye-Çin İş Konseyinin kurulmasına yönelik bir karar yayınlaması da, ülkenin Asya ile ekonomik ilişkilerini kurumsallaştırma çabasının bir yansıması olarak dikkat çekmiştir.

Uluslararası finans kurumlarıyla işbirliği ise yine bu ay da kendisini belirgin bir biçimde göstermiştir. Suriye Cumhurbaşkanı Ahmed el-Şara'nın, Washington'da bulunan IMF Genel Merkezinde Genel Direktör Kristalina Georgieva ile bir araya gelmesi ve toplantıda Suriye'nin ekonomik kalkınmasını desteklemek için Suriye ile IMF arasında potansiyel işbirliği boyutlarının ele alınması, ülkenin uluslararası finans sistemine entegrasyonunun hız kazandığını göstermiştir. Buna paralel olarak, Suriye Maliye Bakanı Muhammed Yasir Barniyeh'in Şam'da, Dünya Bankasının Orta Doğu, Kuzey Afrika, Afganistan ve Pakistan Bölge Başkan Yardımcısı Ousmane Dione başkanlığındaki üst düzey bir heyeti kabul etmiştir. Heyetin ziyaret sonrasında Suriye ekonomisinin erken toparlanma belirtileri gösterdiğini ve yetkililerin birçok kısıtlamaya rağmen sıkı bir maliye ve para politikası izlediğini açıklaması, Suriye'nin ekonomi yönetiminde sergilediği disiplinin uluslararası kurumlarca da takdir edildiğini ortaya koymuştur. Öte yandan Suriye Merkez Bankası Başkanı Abdülkadir Husriya'nın, SWIFT sistemi üzerinden New York'ta bulunan Federal Rezerv Bankasına ilk SWIFT mesajını gönderdiğini söylemesi de Suriye'nin, küresel finans altyapısına yeniden dahil olma sürecinde somut bir adım atıldığını göstermiştir.

Bölgesel ekonomik ilişkiler çerçevesinde, Mısır'ın bu yılın sonuna kadar Arap Gaz Boru Hattı aracılığıyla Suriye üzerinden Lübnan'a yıllık 650 milyon metreküp gaz ihraç etmeye hazırlandığının iddia edilmesi, Suriye'nin bölgesel enerji transit merkezi olma rolünün yeniden canlandırılmakta olduğunu göstermiştir. Ayrıca; Suriye Enerji Bakanı Muhammed el-Beşir'in Ürdün'ün başkenti Amman'da, Ürdünlü mevkidaşı Salih el-Kharabsheh ve Lübnanlı mevkidaşı Joseph el-Sada ile bir araya gelmesi, toplantıda gaz ve elektrik alanlarında ortak işbirliğinin güçlendirilmesi ve üç ülke arasındaki bölgesel bağlantı projelerinin takibi konularının ele alınması da Suriye'nin, Levant enerji entegrasyonundaki merkezî konumunu pekiştirme çabasının bir yansıması olmuştur.

Altyapı yatırımları ve ulaşım sektörü bağlamında ise; Suriye Sivil Havacılık Genel Müdürlüğü, Katar'ın Urbacon Holding liderliğindeki uluslararası bir konsorsiyumla Türk şirketleri Cengiz ve Kalyon ile Amerikan şirketi Estes'in katılımıyla 4 milyar dolarlık bir yatırım anlaşmasına imza atmıştır. Bu anlaşma neticesinde Şam Uluslararası Havalimanının geliştirilmesi, genişletilmesi ve işletilmesi için sözleşmeler imzalandığının duyurulması, Suriye'nin uluslararası havacılık altyapısının modernizasyonunda önemli bir aşamaya geldiğini göstermiştir.